

1. Obiekt :

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. MARCINA BISKUPA

2. Czas powstania, przebudów :
XV, pocz. XVI w.

3. Miejscowość :

LIPOWA

4. Adres :

Lipowa
49–200 Grodków

nr hipoteczny :

5. Przynależność administracyjna :

województwo : opolskie
gmina : Grodków

6. Poprzednie nazwy miejscowości :

XIV w. - Lypova
XV w. - Lippow
czasy nowożytne - Leippe
do 1945 - Deutsch Leippe

7. Przynależność administracyjna przed 1999 r.

Województwo : opolskie

8. Właściciel i jego adres :

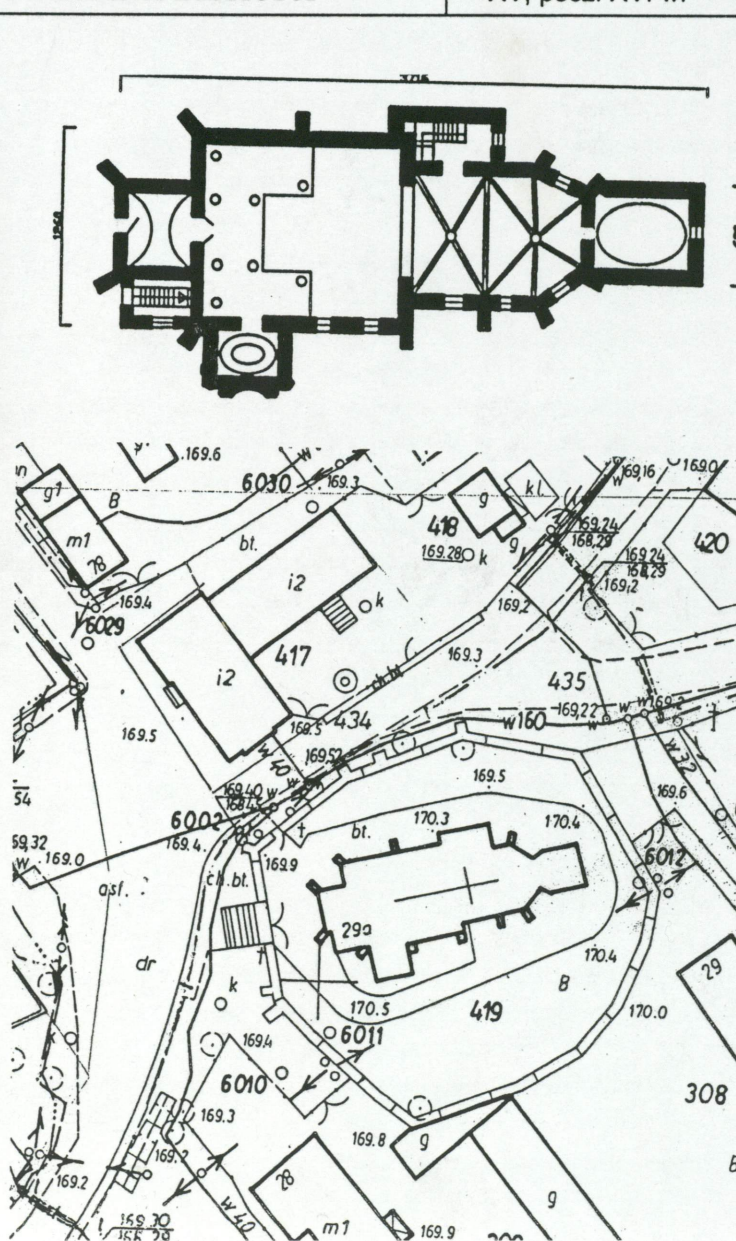
parafia rzymsko – katolicka
św. Marcina Bp-a w Lipowej
LIPOWA nr 81
49 – 200 Grodków

9. Użytkownik i jego adres :

j.w

10. Rejestr zabytków :

Nr : 139 / 54
Data : 13. 12. 1954 r.

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu :

Wieś założona w 1260 r. na prawie polskim, później niemieckim ; należała do włości rycerskich rodziny von Pogarell (Pogorzelów). Następnie wchodziła w skład dóbr cysterskich w Kamieńcu Ząbkowickim.

Pierwsza wzmianka o organizacji parafialnej i kościele w Lipowej pojawia się w średniowiecznych źródłach ok. 1315; w dokumencie z 21.09.1315 r. wspomniany jest Godymus „plebanus de Lypova”. O płycie pamiątkowej z 1498 r. upamiętniającej proboszcza Jeronimusa znajdującej się w dawnej zakrystii napomyka protokół wizytacyjny. Inny, z 1638 r. wymienia wsie należące do parafii Lipowa – Osiek, Żelazną, Golę, Głębocko i Przylesie Dolne. Kościół z tego czasu charakteryzowany jest jako „bardzo piękny”, posiadający trzy ołtarze. Ówczesne wezwanie kościoła - św. Jana Chrzciciela. O wieży z zegarem wspomina protokół z 1666 r. Wcześniej o jej istnieniu zaświadczała pośrednio informacja z 1651 r. o trzech dzwonach.

Obecny kościół parafialny p.w. św. Marcina został zbudowany zapewne w końcu XV w., ; na początku XVI wieku rozbudowany. W literaturze spotyka się pogląd, że obecne prezbiterium jest starsze i stanowi pozostałość po pierwotnej świątyni, zniszczonej w 1 ćw. XV w. przez husytów ; weryfikacja tej tezy możliwa jest dziś głównie poprzez badania architektoniczne. Informacje historyczne dotyczące renowacji i faz rozbudowy kościoła : zapewne w XVIIIw. gotycką zakrystię północną przekształcono... cd. wkładka nr 1

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze, wyposażenie, instalacje) :

SYTUACJA : Lipowa, stara wieś położona około 5-ciu km na północny wschód od Grodkowa. Miejscowość o proveniencji średniowiecznej, rozciągnięta na linii południowy zachód – północny wschód, z dobrze zachowanym owalnicowym układem urbanistycznym. Kościół z dawnym cmentarzem, który zajmuje teren przykościelny w obrębie ograniczonym murem, zlokalizowany w środkowej części wsi, przy zakręcie drogi (droga powiatowa prowadząca z Grodkowa do Brzegu). Po przeciwnej stronie łuku drogi, na północny zachód od kościoła stała do niedawna zabytkowa klasycystyczna plebania (w 2007 r. zawaliła się ściana szczytowa, po czym rozebrano cały budynek). Kościół usytuowany na lekkim wzniesieniu, okolonym dość regularnym owalnym pierścieniem kamiennego muru gotyckiego. W masywnym murze z kamieni polnych od zachodu, północy i wschodu przebite trzy murowane z cegły bramki renesansowe. Obecnie tylko jedna pełni swoją funkcję – pozostałe zablokowane, przekształcone w rodzaj kapliczek. Wszystkie bramki zachowały charakterystyczne XVII-wieczne, przerwane szczyty. Oprócz bramek niewielkie kapliczki dla stacji Drogi Krzyżowej i masywne przypory ceglane z takimi nakrywami. Naprzeciw głównego wejścia do kościoła, tj. od strony zachodniej - XIX-wieczne przejście, do którego prowadzą niewysokie, szerokie schody ; złożone z ceglanych tynkowanych filarów i nowszej dwuskrzydłowej ażurowej bramy żelaznej pomiędzy nimi. W obrębie muru cmentarz o proveniencji średniowiecznej, zniesiony po 1945 roku – pod murem nagromadzono resztki kamieniarki nagrobnej. Wokół kościoła betonowe wylewki i utwardzenie z wtórnie użytych kamiennych płyt cmentarnych. W okolicy murów dawniej starodrzew lipowy, obecnie pojedyncze drzewa, w tym zasadzone kilkanaście lat temu tzw. iglaki.

MATERIAŁ : fundamenty i przyziemie (cokół) kościoła i kaplic z dużych głazów polnych i kamieni eratycznych spojonych zaprawą wapienną. Cokół ze zwieńczeniem z profilowanych segmentów kamiennych. XV-wieczne mury obwodowe prezbiterium, nawy i wieży wymurowane z gotyckiej cegły palcówki w wątku polskim (jednowozówkowym) na zaprawie wapiennej, z użyciem zendrówki. Także z cegły gotyckiej przybudówka pn. dawnej zakrystii, przekształconej na kaplicę z łozą kolatorską. Mury kaplicy ze strychowanej cegły barokowej. Mury nowszej XIX-wiecznej zakrystii z cegły maszynowej. Wieża i jej murowany hełm otynkowane. Gotyckie portale kamienne (granit), kamienne maswerki w oknach.. Kamienne obramienie okienne dawnej zakrystii (część zablokowana). W dolnej kondygnacji wieży sklepienie ceglane, także sklepienia w kaplicy i zakrystii oraz w prezbiterium, gdzie gotycka artykulacja ceglanych żeber z kamiennymi wspornikami i zwornikami. W nawie drewniana empora, wsparta na drewnianych słupach i dodatkowo parze słupów żeliwnych, które zastąpiły spróchniałe drewniane ; strop nad nawą drewniany. Schody na emporę nowsze, betonowe, prowadzące z zewnątrz. Drewniane stropy belkowe w kondygnacjach wieży. Tamże schody drewniane, drabiniaste. Więźba dachowa drewniana, XIX-wieczna, częściowo starsza. Pokrycie dachów dachówką karpiówką, cementową i ceramiczną. XIX-wieczna sygnaturka z cegły maszynowej. Hełm z iglicą miedzianą, kutymi wiatrowskazem i krzyżem. W oknie prezbiterium kuta krata ozdobna.

Schody : zabiegowe, zewnętrzne w stosunku do korpusu, zlokalizowane w nowszej dobudówce mieszczącej klatkę schodową skomunikowaną z emporą i wieżą. W wieży schody typu drabiniastego, policzkowe. W prezbiterium na emporę jednobiegowe schody drewniane.

Posadzki : w większości pomieszczeń powojenne lastrico w geometryczne wzory. Pierwotnie C.d. wkładka nr 1

14. Kubatura :	15. Powierzchnia użytkowa :	16. Przeznaczenie pierwotne :	17. Użytkowanie obecne :
3500 m ³	440 m ²	sakralne - kościół	sakralne - kościół katolicki
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja :</p> <p>W XIX w. duże prace – przekształcenie dachu, nowe gzymsy koronujące, neogotycka sygnaturka.</p> <p>W tym samym czasie lub w początkach XX w. – naprawy łąc wraz z neogotycką stylizacją ostrołucznych otworów okiennych.</p> <p>1967 - usunięto górne piętro drewnianych empor i pomalowano wewnątrz kościoła. Przedtem w kościele miały miejsce badania konserwatorskie (artysta konserwator Teresa Rutkowska z W-wy). Badania łąc pod kątem występowania polichromii - wykonano za pomocą siatki sondażowych odkrywek pasowych. Wykazały one niewielkie reszty dawnych tynków na elewacji pn. prezbiterium ; wystąpił tam prymitywny ornament malowany z motywów kwiatowych i geometrycznych, czerwono-czarnych na białawym tle. Przeważające partie zapraw zostały jednak w różnych czasach wymienione.</p> <p>Także na pd. elewacji prezbiterium stwierdzono 5 warstw historycznych ; najstarsza na nasiekany tynku przypominała gotycki wzór szablonowy (?)</p> <p>1976 – pokrycie części dachu dachówką ceramiczną ;</p> <p>1982 – malowanie wewnątrz</p> <p>2003 – malowanie wewnątrz, wg. projektu i programu artysty konserwatora Lesława Nizińskiego. Malowanie systemem Caparol</p> <p>2006 - malowanie wieży</p> <p>2007 – drenaż opaskowy wokół murów</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) :</p> <p>Fundamenty w stanie dobrym, co wykazało głębokie ich odkrycie podczas wykopalisk pod drenaż – fundamenty i partia cokołowa zbudowane z głazów i kamienia polnego.</p> <p>Kościół stabilny, bez spękań łąc. Mury obwodowe pomimo kamiennych fundamentów zawilgocone w partii przyziemia, czego przyczyną było min. wysokie podsypywanie gruntu. Lokalnie występują naprawy łąc i przemurowania fragmentów nową cegłą (w formacie gotyckim).</p> <p>Tynki wewnętrzne w stanie względnie dobrym, lokalnie zawilgocone.</p> <p>Sklepienia i stropy w stanie generalnie dobrym (choć belkowe stropy w wieży zaatakowane przez drewnojady). Konstrukcja zachowanej wieży dachowej w stanie miernym ; lokalnie występują żerowiska owadów, porażenia grzybem, elementy wieży spróchniałe.</p> <p>Pokrycie dachu z dachówki ceramicznej w stanie miernym – dachówka łąc materiałowo, wielokrotnie .przekładana, rozwarstwiona, spękana. Połączenie niejednorodne, z racji używania różnych partii materiału.</p> <p>Instalacje : elektryczna, deszczowa - stan dobry.</p>	
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie :</p> <p>► remont ; remont z wzmocnieniem wieży dachowej, wymiana istniejącego zdewastowanego pokrycia na dachówkę. Z uwagi na dominujący charakter gotycki kościoła i wciąż, pomimo przekształceń, występujące strome dachy siodłowe - należy starać się o dachówkę mnich-mniszka. Alternatywnie łupki lub blachę o tradycyjnym charakterze (miedź, blacha tytanowo-cynkowa) ;</p>			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania) :

→ Regesten zur schlesischen Geschichte, Codex Diplomaticus Silesiae APWr.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury) :

Fotografie w archiwum Urzędu Ochrony Zabytków, kilka z lat 50-tych XX w. reprodukowanych w tej karcie. Również fotografie obrazujące wygląd pierwotnej empory przed przekształceniem.

22. Bibliografia :

Architektura gotycka w Polsce. Katalog zabytków, red. T. Mroczko, M. Arsyński, W-wa 1995,
Architektura gotycka w Polsce, Katalog zabytków, t. 2, red. A. Włodarek, W-wa 1995
Adamy, *Schlesische Ortsnamen*, 1889
Beck A.E. *Chronik der Stadt Grottkau mit Benutzung amtlicher Quellen*, Grottkau 1867
Borek H. *Opolszczyzna w świetle nazw miejscowych*, Opole 1972
Cebulka W.M. *Dzieje Ziemi Grodkowskiej* Grodków 2006
Chrzanowski T. Kornecki *Sztuka Śląska Opolskiego*, Kraków WL 1974
Denkwürdigkeiten aus der Kirchen u. Diöcesan Geschichte Schlesiens, Von der Einführung des Christenthums bis zur böhmischen Oberherrschaft über dieses Land, W.G. Korn Breslau 1860
Katalog zabytków sztuki w Polsce, IS PAN, t.7, z. 3, Powiat Grodkowski, W-wa 1965, s. 46 - 48
Lutsch H, *Verzeichniss der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien, Der Kunstdenkmäler der Landkreises der Reg. Bezirk Breslau*, t. 2, Breslau 1889
Neuling, *Schlesische Kirchorte*, 1902
Rejencja Opolska na dawnej pocztówce, wyd. Kolekcjoner, Opole 1999
Wilczek G. *Gruss aus dem Grottkauer Lande*, Beckum 1996

24. Uwagi różne :

Kościół wraz ze swym cennym wyposażeniem wymaga rewaloryzacji.
Np. po wykonaniu drenażu i obniżeniu poziomu gruntu odsłoniła się dolna część kamiennej płyty renesansowej, wstawionej wtórnie w dawny, zamurowany otwór drzwi kruchty.

25. Wypełnił :

mgr Dariusz Stoces
data : VI - X 2008 r.

26. Sprawdził

data

27. Załączniki

wkładki nr 1 - 7

7.Miejscowość : L I P O W A	8.Objekt (nazwa jak w karcie) : KOŚCIÓŁ PARAFIALNY	9.Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) : C.d opisu
--------------------------------	---	--

C.d. pktu 12 :przekształcono w kaplicę, dobudowując do niej na piętrze drewnianą lożę kolatorską. W XIX w. na osi prezbiterium dostawiono kwadratową zakrystię (w 1835). Główne wejście w wieży osłaniał niegdyś przedsionek, możliwe że w nietrwałej konstrukcji ryglowej, rozebrany w 1879. W końcu XIX lub na początku XX w. przeprowadzono regotyzację, polegającą min na opracowaniu glicyfów okien gotyckich, rekonstrukcji maswerków, uzupełnieniach lica, wstawieniu stylizowanych krat w okna. Zmieniono także geometrię dachu, więźbę i pokrycie ; wybudowano neogotycką sygnaturkę.

C.d. pktu 13 : zapewne płytki ceramiczne posadzkowe, również podłogi z desek (pozostały częściowo pod ławkami). W części prezbiterium wylewka cementowa.

Otwory : w nawie i prezbiterium okienne ostrołuczne, przekształcone zapewne w baroku ; wtedy również wybite okienka kwadratowe doświetlające emporę. W dawnej zakrystii małe ostrołukowe okienko gotyckie w kamiennym obramieniu. W nowej zakrystii małe otwory okienne o wykroju prostokątnym. W wieży wąskie okna szczelinowe, częściowo w ostrołucznych niszach ; w górnych partiach wąskie prostokątne - zdwojone. Otwory drzwiowe : główne wejście w pomieszczeniu pod wieżą ostrołuczne, ujęte kamiennym portalem ; w nich drewniane masywne drzwi deskowe z ćwiekami, kowalskimi okuciami pasowymi i starym zamkiem. Podobne w prezbiterium od strony południowej.

KONSTRUKCJA : ceglane mury kościoła na kamiennych fundamentach, wzmocnione ceglanymi skarpami – w tym wieża wsparta bardzo wysokimi, kilkuuskokowymi przyporami. Same przypory wzmocnione u podstaw dużymi głazami. Sklepienia XVIII-wiecznej kaplicy i XIX-wiecznej nowej zakrystii murowane z cegły. W prezbiterium sklepienia ceglane z ceramicznymi żebrami, kamiennymi wspornikami i zwornikami. Nad nawą strop belkowy z sufitem. Więźba dachowa krokwiowo – płatwiowa z ramami stolcowymi. Hełm murowany z cegły, wsparty od wewnątrz drewnianą konstrukcją z zastrzałami.

RZUT : prezbiterium dwuprzęsłowe, zamknięte trójbocznie. W ścianie pd. prezbiterium wejście boczne do kościoła. Od północy otwarta na prezbiterium dawna zakrystia, przekształcona później na kaplicę z lożą kolatorską na piętrze, dostępną stromymi schodami. Od wschodu, na osi dostawiona nowsza zakrystia na planie czworokąta Nawa jednoprzestrzenna, prostokątna, skomunikowana z kwadratową wieżą dostawioną osiowo od zachodu. W wieży wejście główne. Przy zachodnim przęśle nawy, od strony południowej barokowa kaplica (dawna kruchta) na planie prostokątnym, otwarta na nawę.

BRYŁA : wolnostojąca, orientowana, addycyjna. Korpus oskarpowany, dwuprzęsłowy, nakryty wysokim dachem siodłowym (pierwotny dach gotycki był jeszcze bardziej smukły) ; poprzedzony dostawioną osiowo od zachodu 5-kondygnacyjną wieżą, opiętą wysoko uskokowymi skarpami, zwieńczoną ostrosłupowym hełmem, u podstawy którego zębata attyka. Przy wieży od południa nowsza 1-kondygnacyjna przybudówka komunikacyjna nakryta pulpitowo. Od południa, przy zachodnim przęśle nawy dostawiona barokowa kaplica (dawna kruchta) jednokondygnacyjna, z wyokrąglonymi narożami, wklęsło-wypukłą pilastrową artykulacją frontu ; nakryta dachem dwuspadowym. Prezbiterium węższe i niższe niż nawa, dwuprzęsłowe ; oskarpowane, zamknięte od wschodu trójbocznie, nakryte dachem dwuspadowym. Od północy w narożu między nawą a prezbiterium dwukondygnacyjna przybudówka, mieszcząca na parterze dawną zakrystię, (obecnie kaplicę) a na pięterku lożę kolatorską. Przybudówka zadaszona pulpitowo. Od wschodu do wielobocznego zamknięcia prezbiterium dostawiona jednokondygnacyjna nowsza zakrystia nakryta dachem dwuspadowym.

ELEWACJE :

ZACHODNIA : złożona z wieży, w której przyziemiu główne wejście do kościoła oraz bocznych fragmentów korpusu nawowego. Wieża na cokole kamiennym, otynkowana. 5-kondygnacyjna, 1-osiowa, nakryta smukłym hełmem, u podstawy którego krenelaż. Cokół z kamienia łamanego i polnego, ze zwieńczeniem z kamiennych kutych segmentów profilowanych. Opięta przekątniowo w obu narożnikach bardzo wysokimi czterouskokowymi skarpami sięgającymi poza połowę jej wysokości. Wejście na osi ujęte kamiennym portalem ostrołucznym, fazowanym ze śmigą, o drobnych ostrych profilach wklęsłowych. W otworze jednoskrzydłowe drzwi klepkowe w jodełkę, dwuwarstwowe, z kowalskimi okuciami, zawiasami, ćwiekami i zamkiem – zapewne XVII-wieczne. Nad portalem nowszy powojenny daszek cementowy. W kondygnacjach okna szczelinowe – otwory o różnych proporcjach i wykrojach : w II kondygnacji ostrołuczny, w III zamknięty łukiem spłaszczonym - nieco mniejszy (w obu otwory wewnątrz ostrołucznych blend), w IV prosta szczelina, w V para okien bliźnich zamkniętych łukami odcinkowymi. Zwieńczenie wieży stanowi lekko nadwieszony krenelaż stanowiący podstawę ceglanohełmu. Krenelaż złożony z trójkątnych sterczyn w narożach wykończonych ceglanyimi rolkami i niższych trójkątnych szczycików pośrodku między nimi. Hełm w kształcie smukłego otynkowanego ostrosłupa o podstawie ośmiobocznej, zakończonego miedzianą iglicą z gałką, chorągiewką i krzyżem. Wieżę flankują skrajne fragmenty korpusu nawowego, których narożniki ujęte przekątniowo dwuskokowymi skarpami. Przypory na kamiennych cokołach, z ceglanyimi poszurami uskoków. Górna partia korpusu – szczyt trójkątny z „kocim biegiem” wtopiony w tylną partię wieży. Od południa, między wieżą a korpus wstawiona nowsza bezstylowa przybudówka mieszcząca schody na chór muzyczny ; nakryta ceramicznym daszkiem pulpitem ; w ścianie zachodniej małe kwadratowe okienko. Również od strony południowej, przy korpusie widoczna boczna elewacja kaplicy – dawnej kruchty. Elewacja bez podziałów, wyokraglony południowy narożnik ; zwieńczona profilowanym gzymsem, nakryta dachem ceramicznym o układzie dachówki karpiówki „podwójnie w koronkę”.

POŁUDNIOWA : boczna elewacja wieży, korpus nawowy z kaplicą (dawną kruchtą), prezbiterium i nowsza zakrystia. Wieża – z wysoką skarpią przekątniową obejmującą zachodni narożnik ; od południa w elewacji występują tylko zdwojone okna ostatniej kondygnacji mieszczącej dzwon, o formie identycznej jak okna od zachodu na tymże poziomie. Korpus nawowy na kamiennym cokole, dwuosiowy, z przyporami, które ujmują krańce nawy i rozdzielają osie okienne. Narożna skarpa zachodnia – przekątniowa, dwuskokowa. Środkowa i wschodnia skrajna – prostopadłe do lica, dwuskokowe, wschodnia ze strzëpiami. Na osi zachodniej, przesłaniając kalenicą część ostrołucznego okna – dostawiona barokowa kaplica, przebudowana z dawnej kruchty. Jednokondygnacyjna, zwieńczona trójkątnym szczytem, z wyokraglonymi narożami. Dawne wejście zamknięte półkoliście, obecnie w większości zablokowane, otwarte tylko przyłucze służące dziś za okno. Dawne wejście flankowane parami uproszczonych pilastrów, z których wewnętrzne wklęsłe. Pilastry na cokołach, dźwigające profilowany gzyms, który odcina podstawę szczytu. W szczycie okienko zamknięte łukiem odcinkowym i daty 1879 i 1938, obecnie zabiłone. Okna w korpusie nawowym ostrołuczne, mocno rozglifione, otwory okienne przekształcone - o wykroju prostokątów zamkniętych łukami spłaszczonymi. Stolarka drewniana, okna krosnowe, sześciopodziałowe z wielokwaterowym drobnym podziałem. U dołu, nisko nad cokołem przebite wtórnie kwadratowe okienko z kratą (zapewne wstawioną w XIX w., gdy urządzano wnętrze), doświetlające wnętrze pod emporami. Górna partia ścian korpusu przebudowana zapewne w XIX wieku, łącznie ze zmianą gotyckiego gzymsu na uskokowy z cegły maszynowej. W połaciach dachu duże przekształcenia z różnych czasów, przypadkowość w doborze pokrycia, łaty. Prezbiterium na cokole kamiennym, dwuosiowe, ze skarpami wydzielającymi osie okienne. Przy skrajnej przyporze zachodniej cokół przepruty boczny wejściem do kościoła – z granitowym progiem, ujęte kamiennym portalem, z deskowymi starymi drzwiami. Portal gładki, z fazowaną krawędzią ze śmigą. Otwory okienne w prezbiterium węższe niż w nawie, mocno rozglifione, z ceglanyimi parapetami. W nich okna ze stalowymi ramami, z witrażami. Górna partia muru wraz z gzymsem – przemurowana . W trójbocznym zamknięciu prezbiterium każdą z osi wydziela skarpa. Okno w ukośnie ustawionej ścianie zamknięcia przemurowane, obniżone, ze zrekonstruowanym kamiennym laskowaniem i maswerkiem oraz dekoracyjną kratą metalową. Zakrystia – dostawiona do zamknięcia prezbiterium w 1 poł. XIX wieku ; na cokole, z małym kwadratowym, zakratowanym okienkiem doświetlającym, uskokowym gzymsem wieńczącym i ceramicznym zadaszeniem.

7.Miejscowość : L I P O W A	8.Obiekt (nazwa jak w karcie) : KOŚCIÓŁ PARAFIALNY	9.Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) : C.d opisu , fotografie
---------------------------------------	--	--

WSCHODNIA : zakrystia, zamknięcie prezbiterium, nad kalenicą korpusu nawowego widoczna wschodnia elewacja wieży ; od południa w głębi boczna ściana kaplicy, od północy boczna, wschodnia ściana dawnej zakrystii w parterze i łoży na piętrze. Zakrystia dostawiona osiowo do zamknięcia prezbiterium. Na cokole, jednoosiowa, z małym prostokątnym okienkiem pośrodku ściany, zakratowanym. Nad profilowanym uskokowo gzymsem koronującym trójkątny szczyt z takimże okienkiem doświetlającym strych. Kalenica zakrystii wchodzi w środkowe gotyckie okno zamknięcia prezbiterium. W ścianach bocznych zamknięcia ostrołuczne rozglifione okna ze zrekonstruowanymi kamiennymi laskowaniami i maswerkami. Wschodni szczyt nawy, w koci bieg, zwieńczony XIX-wieczną sygnaturką. Ponad dachem nawy widoczna ostatnia kondygnacja wieży – z parą zdwojonych wąskich okienek zamkniętych łukami odcinkowymi. Po południowej stronie korpusu dostawiona kaplica – wschodnia ściana bez podziałów i okien. Po stronie północnej dawna zakrystia (dziś kaplica) na cokole kamiennym, nad którym ostrołuczne, zablokowane okno w kamiennym obramieniu. Ponad nią, w ścianie szczytowej łoży kolatorskiej kwadratowe okno strychowe, zamknięte drewnianą okiennicą.

PÓŁNOCNA : zakrystia od wschodu, prezbiterium, do którego dostawiona stara zakrystia i łoża na piętrze, nawa, wieża. Zakrystia na cokole, z analogicznym prostokątnym okienkiem jak w pozostałych elewacjach ; profilowany uskokowo gzyms, zadaszenie. Prezbiterium – trójboczne zamknięcie wydzielane skarpami, w oknach zrekonstruowane maswerki i laskowania. Do prezbiterium od północy dostawiona przybudówka dawnej zakrystii i łoży kolatorskiej ; od tej strony bez artykulacji, wstawiona pomiędzy skarpy, nakryta dachem pulpitowym. Nawa – na cokole, podzielona skarpami łącznie ze skrajną przyporą od zachodu, osadzoną przekątniowo w narożniku. Ściana nawy bez okien, w licu maczulce. Górna część ściany przemurowana, wraz z pierwotnym gotyckim gzymsem. Wieża od północy bez artykulacji, wyłącznie przekątniowa, wysoka 4 - uskokowa skarpa i para bliźnich okien w ostatniej kondygnacji.

WNĘTRZA : dwuprzęsłowe prezbiterium zamknięte trójbocznie, przy nim od pn. dawna zakrystia przekształcona na kaplicę, z emporą tworzącą łożę na piętrze. Na osi wsch. kwadratowa zakrystia 1835. Szersza i wyższa nawa dwuprzęsłowa, z kaplicą XVIII w. od pd. przy prześle zach. przerobioną z d. kruchty oraz kwadratową wieżą od zach. , przy której od pd. nowsza przybudówka schodowa. W prezbiterium sklepienie krzyżowo-żebrowe, z żebrami o profilu gruszkowatym, gładkimi zwornikami i wspornikami rzeźbionymi w kształt masek. W nawie strop płaski. W kaplicy i nowej zakrystii sklepienia kopulaste spłaszczone, pod wieżą kolebkowe. Tęcza ostrołukowa. Okna ostrołukowe, w niektórych zrekonstruowane maswerki. Łoża otwarta ku prezbiterium arkadą o łuku odcinkowym, analogicznie zamknięta arkada do kaplicy przy prezbiterium. W kaplicy przy nawie narożniki zaokrąglone, w ścianach wnęki zamknięte odcinkowo. Wejście pod wieżą ostrołukowe.

WYPOSAŻENIE :

ołtarz główny regencyjny z rzeźbami śś. Leona i Marcina oraz aniołków w zwieńczeniu ; w polu środkowym współczesny obraz Pokłonu Trzech Króli. Dwa ołtarze boczne regencyjne. Ambona rokokowa. Chrzcielnica marmurowa 1 poł. XIX w. Kropielnica, dawna chrzcielnica o czarze ośmiobocznej, granitowa, zapewne XV w. na zewnątrz kościoła, uszkodzona. Chór muzyczny drewniany ok. poł. XIX w., przedłużony do połowy bocznych ścian nawy emporami, od pn. piętrowymi, wsparty na 8 słupach. Prospekt organowy późnobarokowy ok. 1700. Obrazy barokowe XVIII w. przemalowane : Adoracja Dzieciątka, Ucieczka do Egiptu.

verte'

Płyty nagrobne : 1) młodego mężczyzny zm. 1579 kamienna z płaskorzeźbioną postacią zmarłego i 4 kartuszami herbowymi, wmurowana w zewnętrzną ścianę kaplicy, uszkodzona. 2) Wacława v. Bischofsheim pocz. XVII w. z herbami ; 3) jego żony Ewy ur. Stang pocz. XVII ; herby, daty śmierci niewypełnione ; 3) Franciszki de Rohrscheidt ur. du Boys zm. 1735 - marmurowa, inskrypcyjna z dwoma kartuszami herbowymi ; Monstrancja rokokowa z cechą W-wia, imienną Georga Nawarry (1737-1750) Puszka późnogotycka mosiężna, w kształcie kuli ; Taca na ampułki fundowana 1735 przez Fr. V. Rohrscheidt ; sześć lichtarzy cynowych XVIII w.

Dzwon gotycki z napisem minuskułowym.

7. Miejscowość :

L I P O W A

8. Obiekt (nazwa jak w karcie) :

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

9. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) :

fotografie

7.Miejscowość :

L I P O W A

8.Objekt (nazwa jak w karcie) :

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

9.Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) :

fotografie

7.Miejscowość :

L I P O W A

8.Obiekt (nazwa jak w karcie) :

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

9.Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) :

fotografie

7.Miejscowość :
L I P O W A

8.Obiekt (nazwa jak w karcie) :
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

9.Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) :
fotografie

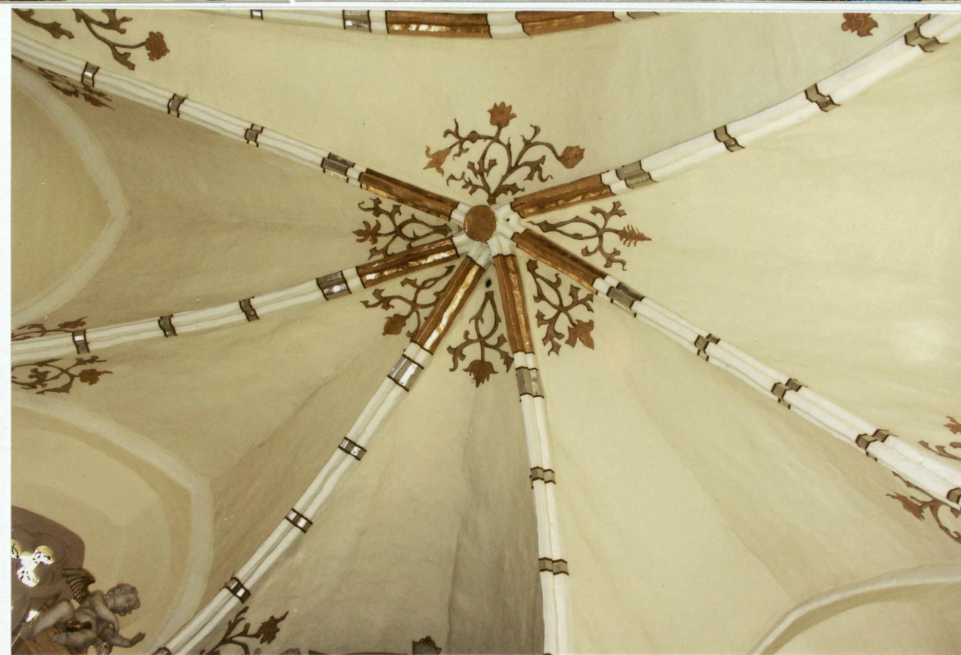

7.Miejscowość :
L I P O W A

8.Obiekt (nazwa jak w karcie) :
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

9.Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) :
fotografie

7.Miejscowość :

L I P O W A

8.Objekt (nazwa jak w karcie) :

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

9.Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) :

fotografie

7. Miejscowość :

L I P O W A

8. Obiekt (nazwa jak w karcie) :

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

9. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) :

fotografie

